

Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej
Okręg Zamość

22-400 Zamość, ul. Partyzantów 3

☎ Sekretariat 84 677 65 56   ✉ akzam@tlen.pl

Konto: Bank Spółdzielczy w Izbicy 10 9610 0002 2007 0032 3385 0001

L.dz. 100/22

Szanowna Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Zamość, 12.07.2022 r.

Szanowna Pani Marszałek

Jako Poseł na Sejm RP, pełniący od wielu lat społeczną funkcję Prezesa Zarządu Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej Okręg Zamość wraz z niżej podpisanymi członkami Zarządu Związku w obliczu obchodzonej w tym roku 80. rocznicy Powstania Zamojskiego zwracamy się do Pani Marszałek z prośbą o podjęcie przez Sejm RP uchwały okolicznościowej upamiętniającej wysiłek zbrojny Żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego (Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich), walczących w obronie Ojczyzny i przeciw ludobójczej akcji wysiedlania polskiej ludności, w tym Dzieci Zamojszczyzny.

Rok 1942 był najczarniejszym rokiem II wojny światowej, w maju minęło tysiąc jej dni. III Rzesza była u szczytu potęgi: okupowała większość kontynentu europejskiego, a w Afryce Północnej Niemcy i Włosi dowodzeni przez Erwina Rommla mieli Egipt w zasięgu ręki. Miliony żołnierzy Armii Czerwonej zginęło, miliony dostały się do niewoli. Oddziały Wehrmachtu stały pod Moskwą, nad Wołgą i u wrót Kaukazu: 21 sierpnia niemieccy strzelcy górscy wspięli się na liczący przeszło 5 600 m n.p.m. szczyt górski Elbrus i zatknęli na nim flagę Rzeszy. W sierpniu Niemcy urządzili rzeź oddziałom kanadyjskim desantującym się pod Dieppe. Na Atlantyku i morzach północnych „wilcze stada” U-Bootów co miesiąc zatapiały więcej statków niż były w stanie wyprodukować alianckie stocznie.

W „Mein Kampf” Adolf Hitler stwierdzał, że przyszłość narodu i państwa niemieckiego zależy od uzyskania „terytorium do zamieszkania, które nie tylko będzie utrzymywało nowych osadników w ścisłej łączności z krajem, ale także stanowiło z nim zjednoczoną całość.” Wizję Hitlera miał zrealizować Heinrich Himmler, szef SS, szef Gestapo a od 1939 roku również komisarz Rzeszy do spraw Umacniania Niemieckości. Na początku lata 1942 r. gotowy był Generalplan Ost, który zakładał, że najpierw należy rozwiązać „kwestię polską”. „Polacy. Ich liczbę należy ocenić na 20 do 24 milionów. Są oni najbardziej wrogo usposobieni do Niemców, liczebnie najsilniejsi, a na wskutek

80 ROCZNICA
POWSTANIA
ZAMOJSKIEGO

www.akzamosc.pl

tego najniebezpieczniejsi ze wszystkich obcoplemieńców, których wysiedlenia się przewiduje. Są narodem, który najbardziej skłania się do konspiracji... Plan przewiduje wysiedlenie 80-85% Polaków... miałyby zostać wysiedlonych 16 – 20,4 miliona Polaków... Tych będzie można spokojnie rozrzucić po syberyjskiej przestrzeni...”

Pierwszym „bastionem germańskim” na wschodzie miała stać się Zamojszczyzna ze stolicą w Himmlerstadt, jak przemianowano Zamość. Zadanie usunięcia Polaków z wsi Zamojszczyzny otrzymał zaufany współpracownik Himmlera, szef SS i policji na dystrykt lubelski SS-Gruppenfueher osławiony Odilo Globocnik.

Gehenna Polaków z Zamojszczyzny zaczęła się w nocy z 27 na 28 listopada 1942 r. Pierwszym celem niemieckich oddziałów wysiedleńczych stała się wioska Skierbieszów licząca ok. 1400 mieszkańców. Potem wysiedlano ludzi z następnych wsi z powiatów zamojskiego i tomaszowskiego. Wyrzucanych z domów Polaków dzielono: zdolnych do pracy zamieniano w robotników przymusowych, kobiety i starców zwożono do obozów przejściowych w Zamościu, Biłgoraju, Zwierzyńcu, gdzie albo ginęli w ekstremalnych warunkach bytowania, albo trafiali do obozów koncentracyjnych w Majdanku i Auschwitz. I polskie dzieci: około 30 tysięcy polskich dzieci Niemcy ukradli rodzicom planując ich zniemczenie.

Działania Niemców wywołały błyskawiczną reakcję polskich oddziałów zbrojnych. Pierwsze starcie żołnierzy Armii Krajowej z grupą wysiedleńczą nastąpiło już 29 listopada. To był początek niezwykłego powstania podjętego przez polskie podziemie przeciwko będącej u szczytu potęgi III Rzeszy. Pomagano mieszkańcom w ucieczce, atakowano niemieckie patrole, a przede wszystkim „czarnych” - jak nazywano pochodzących z południa Europy niemieckich nasiedleńców. Na większą skalę walkę oddziały Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich podjęły od 8 grudnia 1942 r., a w Wigilię ukazał się rozkaz generała „Grota”: „Ludność ma stawić opór bierny i czynny. Palić zagrody, niszczyć dobytek opuszczany tak, żeby okupantowi zostały zgliszcza. Nie pozwolić na dzielenie rodzin, Na bicie, gwałt i znęcanie się odpowiadać siekierą, widłami lub kłonicą. Bronić życia i mienia pazurami do ostateczności... Akcję samoobrony ludności cywilnej wesprzeć działaniem dyw. oddziałów bojowych, które z zewnątrz atakować będą policję i władze administracyjne przeprowadzające wysiedlenia. Przede wszystkim likwidować kierowników akcji wysiedlania. Zniszczyć zabudowania i dobytek w tych osiedlach, gdzie ludność sama nie mogła tego zrobić. Osiedlonym Niemcom nie dać żyć.”

Żołnierze Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich koncentrowali się, uderzali i znikali wtapiając się w rodzinne wioski. Polska „wojna zimowa” to bitwa pod Wojdą, akcja „Wieniec II” paraliżująca niemiecką komunikację, wreszcie styczniowa akcja na niemieckich kolonistów we wsi Cieszyn, gdzie zabito ponad stu wrogów przy minimalnych stratach własnych, bitwa pod Zaborecznem i Osuchami – te i kilkadziesiąt innych akcji skłoniły Niemców do ograniczenia akcji wysiedleńczej.

Co, 80 lat po największej niemieckiej akcji wysiedleńczej czasu wojny powinniśmy wspominać my Polacy? Czy martyrologię ludności wsi polskich na Zamojszczyźnie – skutek niemieckich działań nie mających związku z toczoną wojną, łamiących postanowienia IV konwencji haskiej? Czy płakać nad śmiercią i poniewierką dziesiątek tysięcy polskich dzieci, nad rozdzierającym duszę cierpieniem ich matek i ojców? A może raczej mówmy o woli oporu Polaków, tak żołnierzy podziemia jak i ludności cywilnej, która zagrożona najokrutniejszymi represjami nie wahała się udzielać wsparcia "leśnym"? Powstanie zamojskie zostało podjęte w sytuacji, gdy Wehrmacht

80 ROCZNICA
POWSTANIA
ZAMOJSKIEGO

www.akzamosc.pl

wydawał się wciąż niezwycięzony, gdy cała Europa była bądź przez Niemcy okupowana, bądź zdominowana, gdy największe potęgi militarne świata dobywały ostatnich sił, by nie ulec niemieckiemu orężowi. Polacy rozpoczęli walkę – i w pewnym stopniu zwyciężyli. Ostatecznie zamiast planowanych pierwotnie ponad 600 miejscowości, Niemcy zdołali wysiedlić niespełną połowę, bo 294. Ofiarami hitlerowskich koncepcji osadnictwa niemieckiego na Lubelszczyźnie padło ponad 110 tysięcy Polaków z powiatów tomaszowskiego, zamojskiego, biłgorajskiego i hrubieszowskiego. Rany nie zagoiły się do dziś, pamięć trwa.

W tym roku, także dzięki pomocy licznych partnerów, realizujemy lokalnie wiele inicjatyw mających na celu uczczenie i należyte uhonorowanie 80. rocznicy Powstania Zamojskiego. Podsumowanie tegorocznych obchodów upamiętniających i przywołujących pamięć o Powstaniu Zamojskim zaplanowane jest na dzień 11 grudnia 2022 roku na terenie Zamojszczyzny. Jednocześnie widząc potrzebę upowszechniania wysiłku Bohaterów Powstania Zamojskiego, także szerzej w świadomości wszystkich Polaków podjęliśmy starania o ogólnopolskie upamiętnienie rocznicy. W tym celu zwróciliśmy się z wnioskiem o wspólną organizację centralnych uroczystości do Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jana Józefa Kasprzyka, które odbyłyby się w dn. 27 listopada przy Grobie Nieznanego Żołnierza, gdzie znajduje się m.in. tablica poświęcona walkom na Zamojszczyźnie. Ponadto, chcąc jeszcze szerzej upowszechnić temat Powstania, wystąpiliśmy również z wnioskiem o emisję znaczka pocztowego, kartki pocztowej oraz monety okolicznościowej z okazji 80. rocznicy jego wybuchu.

Mając na uwadze powyższe, serdecznie prosimy Panią Marszałek o wsparcie naszych działań na rzecz przywrócenia pamięci i należytego uczczenia 80. rocznicy Powstania Zamojskiego.

Licząc na pozytywne rozpatrzenie naszej prośby, z góry serdecznie dziękujemy.

Z pozdrowieniem

PREZES
ZARZĄDU SZZAK
Okreg Zamojski
Zawisła S
mgr Sławomir Zawisła

Prigich Tomasz

Marian A. Derkacz
WICEPREZES
Światowego Związku Żołnierzy
Armii Krajowej Okręg Zamość
mgr Marian A. Derkacz

Światowy Związek
Żołnierzy Armii Krajowej
Okreg Zamojski
WICEPREZES
por. Andrzej Jankowski

SEKRETARZ
ZARZĄDU SZZAK
Okreg Zamojski
Witold Marucha
Witold Marucha

Andrzej Wętyła

Zofia Kozłowska
Magdalena Szepińska

Stanisław Piłsudski *Anne Rajek*

80 ROCZNICA
POWSTANIA
ZAMOJSKIEGO

www.akzamosc.pl